Gemeente Amsterdam

Bezoekadres
Jodenbreestraat 25
1011 NH Amsterdam

Postbus 1840
1000 BV Amsterdam
Telefoon 14 020
amsterdam.nl

Retouradres: Postbus 1840, 1000 BV Amsterdam

Aan: Gemeenteraad Amsterdam

Datum	17 februari 2020
Bijlage(n)	Bijlage 1: Marktontwikkeling en scan stakeholders Bijlage 2: KABINET Juridische en financiële consequenties sluiten ramen Bijlage 3: Achtergrond aanvullende maatregelen verbetering positie sekswerkers
Onderwerp	Nadere uitwerking scenario's raamprostitutie Wallen/Singelgebied

Geachte leden van de raad,

In juli 2019 heeft het college een aantal scenario's geschetst voor de toekomst van raamprostitutie op de Wallen en in het Singelgebied. De aanleiding hiervoor was de overlast door de grote drukte in de binnenstad, het respectloze gedrag van bezoekers naar sekswerkers en bewoners en het belang van tegengaan van misstanden rond raamprostitutie. Daarnaast speelde ook de sterke groei van de onvergunde prostitutie mee. Deze problemen noodzaken tot een breed debat met uw raad en de stad.

De scenario's zijn hierbij bedoeld als voorbeelden en bestrijken, ten behoeve van het brede debat, de uitersten van het spectrum. In dat kader zijn bij de scenario's diverse variabelen geschetst: aantal ramen/werkplekken, locatie, zichtbaarheid raamprostitutie/etalagefunctie en de toegang tot Wallen/Singelgebied. Keuzes in variabelen leiden tot verschillende scenario's. De scenario's zijn geen blauwdruk en het is goed mogelijk dat er niet één oplossing is, maar dat meerdere oplossingsrichtingen naast elkaar nodig zijn.

Relatie met Aanpak Binnenstad
Het uitwerken van keuzes rond raamprostitutie en de uiteindelijke implementatie van dergelijke keuzes is een langjarig traject. Het debat over de raamprostitutie gaat niet alleen over de drukte en overlast op de Wallen, maar ook over de positie van sekswerkers. De uitwerking van de scenario's moet zorgen voor verbetering van de positie van sekswerkers in de breedte, niet alleen voor raamsekswerkers op de Wallen/Singel. Verbetering van hun positie vindt het college cruciaal. Om die reden heeft het college ervoor gekozen het debat over de raamprostitutie nu alvast te

starten. De discussie over de toekomst van de raamprostitutie is daarbij onderdeel van de Aanpak Binnenstad. Daarin wordt een integrale visie op de toekomst van de binnenstad geschetst en maatregelen geformuleerd voor de ontwikkeling van de binnenstad. Deze aanpak zal niet alleen de Wallen betreffen, maar de gehele binnenstad die met de maatregelen klaar moet zijn voor een toekomst waarin het aantal bezoekers mogelijk zal verdubbelen en de stad de grens van 1 miljoen inwoners zal overschrijden.

De huidige overlast in het Wallen/Singelgebied noodzaakt ook tot maatregelen op de korte termijn. Daarvoor is in 2019 de brede aanpak binnenstad opgezet. Naast de maatregelen in deel 2 van deze brief worden er vanuit de aanpak binnenstad maatregelen getroffen om de overlast te verminderen. Niet alleen op korte termijn door beter beheer en handhaving, maar ook door sturing op lange termijn op meer complexe beleidsthema's als coffeeshops, horeca, vakantieverhuur et cetera. Over de aanpak binnenstad wordt u in april ingelicht.

Uitgangspunten scenario's raamprostitutie Wallen/Singel
Het college heeft voor de scenario's drie uitgangspunten geformuleerd die leidend en niet-onderhandelbaar zijn. Elke verandering in de raamprostitutiebranche moet ten dienste staan van:

1. Waarborgen van de mensenrechten
2. Voorkomen en bestrijden van ondermijning, waaronder mensenhandel
3. Voorkomen en bestrijden van overlast in de binnenstad

In de commissie AZ van 17 oktober 2019 is met u gesproken over de toekomst van de raamprostitutie in het Wallen/Singelgebied. Daaruit bleek draagvlak bij uw Commissie voor een verkenning of nieuwe vergunde werkplekken buiten de Wallen/Singelgebied kunnen bijdragen aan een oplossing die recht doet aan de belangen van bewoners, ondernemers, sekswerkers en alle anderen die onze prachtige binnenstad willen bezoeken.
Op 17 oktober zijn aan u drie toezeggingen gedaan:

- Een verkenning van alternatieve vergunde werkplekken buiten de Wallen/Singel (§1 t/m 3)
- Een uitwerking van de consequenties van eventuele sluiting van ramen (§1.5)
- Aanvullende maatregelen voor het versterken van de positie van de sekswerker (§4)

In deze brief treft u de uitwerking van deze toezeggingen, het eerste deel gaat over de verkenning van nieuwe werkplekken, daarin komen ook de consequenties van eventuele sluiting aan bod. In het tweede deel van de brief staan de aanvullende maatregelen. In de bijlagen staat per onderdeel verdere achtergrond[1].

In november 2019 is een technische sessie voor uw raad georganiseerd waarin met betrokkenen en ketenpartners uitgebreid is gesproken over raamprostitutie. Onder meer kwam sterk naar voren dat de vindbaarheid en zichtbaarheid van sekswerkers en het opbouwen van een langjarige vertrouwensrelatie de belangrijkste voorwaarden zijn voor het bestrijden van misstanden en uitbuiting. Ook kwam de groei van de onvergunde branche aan bod en de risico's die dit met zich brengt voor sekswerkers die zich in kwetsbare posities bevinden. Het gaat onder meer de positie van mannelijke, trans- en cis sekswerkers, omdat voor hen in het vergunde circuit weinig plek is.

De beleidsinspanningen moeten er op gericht zijn om juist ook degenen in meer kwetsbare posities een plek te bieden. Aan dat aspect is dan ook bijzondere aandacht gegeven in de verkenning naar nieuwe werkplekken.

[1] Bijlage 2 is kabinet vanwege gevoelige financiële informatie; deze ligt ter inzage voor raadsleden.

Deel 1 – verkenning nieuwe werkplekken
Uit de verkenning van het creëren van nieuwe werkplekken volgt een aantal keuzes over de vormgeving van de nieuwe werkplekken.
Ook ligt een keuze voor over de relatie met de huidige werkplekken op de Wallen (zie hierna paragraaf 1.5). In de Commissie AZ van 19 maart ga ik graag met u in gesprek over deze keuzes, om zo gezamenlijk richting te kunnen bepalen.

§1 Basale keuzes voor nieuwe werkplekken elders

U treft hierna eerst de basale keuzes voor werkplekken op een nieuwe locatie: type, locatie, grootte en exploitatiemodel. Vervolgens wordt geschetst wat het gevolg is van elke keuze in relatie tot de drie doelstellingen bij de scenario's[2]. Daarna (§2)worden twee varianten van nieuwe werkplekken voor sekswerk in beeld gebracht (Prostitutiehotel en Erotisch centrum).

1.1 Type werkplek

Keuzes in het specifieke type van sekswerkplekken zijn relevant voor onder meer de aantrekkelijkheid voor sekswerkers en klanten, de veiligheid, en de mogelijke overlast voor de omgeving. Er zijn grofweg vijf typen van legale werkplekken denkbaar.

A. Raamprostitutie aan openbare weg
Dit is de huidige raamprostitutie in Amsterdam op de Wallen, het Singelgebied en de Ruysdaelkade. De ramen grenzen hierbij direct aan de openbare weg. Iedereen kan dus in dit gebied komen en langs de ramen lopen. Dit leidt nu, met name op de Wallen, tot de bekende overlast van drukte en respectloze bejegening. Dat komt mede door de combinatie met de andere aanwezige functies van horeca, coffeeshops, en erotische functies van sekstheaters et cetera.

B. Inpandige raamprostitutie: niet aan openbare weg
Een andere variant van raamprostitutie is die waarbij de ramen niet aan de openbare weg liggen maar in een 'semi-openbare'[3] ruimte of private ruimte. Hier wordt gewerkt met een centrale toegang. Het semiopenbare/private karakter biedt mogelijkheden tot regulering van de bezoekersstroom en het stellen van huisregels.
Zo heeft Haarlem het 'Het Poortje' met twintig werkplekken in een afgesloten hofje in het voormalige Begijnhof. Om Het Poortje binnen te komen moeten klanten 2 euro in een automaat werpen; pas daarna opent het draaihek. Een beperking in toegankelijkheid zien we ook in Duitsland bij de zogenaamde 'Laufhauser' zoals in Keulen waar prostitutie plaatsvindt in een

[2] Uitgangspunt 1 - Waarborgen van mensenrechten
- Emancipatie: keuzevrijheid en zelfstandigheid binnen vergunde branche of om uit branche te stappen
- Gelijke en waardige behandeling zonder onderscheid naar afkomst, gender, geaardheid en beroep
- Veiligheid en bescherming: toegang tot zorg en hulp, handhaving/toezicht
- Goede en menswaardige werkomstandigheden

Uitgangspunt 2 - Voorkomen en bestrijden van ondermijnende activiteiten in de raamprostitutie
- Tegengaan van mensenhandel (seksuele/arbeidsuitbuiting)
- Tegengaan van witwassen/fraude

Uitgangspunt 3 - Voorkomen en bestrijden van overlast voor bewoners en andere ondernemers
- Aanvaardbare drukte
- Normaal/respectvol gedrag van bezoekers
- Voorzieningen die aansluiten bij woon- en werkomgeving
- Schone openbare ruimte

[3] Hiermee wordt bedoeld dat de toegankelijkheid wordt gereguleerd.

flatgebouw van tien verdiepingen. In het gebouw zijn 126 kamers ondergebracht die door sekswerkers worden gehuurd. Een beschikbare sekswerker zit in de deuropening van de kamer en de klanten lopen daar voorbij. Alle bezoekers komen binnen via een centrale toegang met beveiliging.

C. Prostitutiehotel: alleen internetwerving, geen inpandige raamprostitutie, zeer kleinschalige horeca
Een van de grote veranderingen in de prostitutiebranche de afgelopen jaren is dat sekswerkers in toenemende mate hun klanten werven via internet. De meeste sekswerkers die hun klanten werven via internet, werken onvergund: thuis, in hotels of vakantieparken. Dat geldt in het bijzonder voor sekswerkers die niet of moeizaam een plek kunnen vinden in het vergunde circuit, zoals mannelijke, trans/cis sekswerkers.
In een vergund prostitutiehotel zouden sekswerkers voor een beperkte tijd (een of meerdere uren) een kamer kunnen huren en hun werk relatief veilig en schoon uit kunnen oefenen zonder noemenswaardige overlast voor de omgeving.
Het prostitutiehotel biedt de mogelijkheid tot het inrichten van centrale beveiliging bij de toegangscontrole en om in te grijpen bij calamiteiten.
In de hier bedoelde vorm van een prostitutiehotel is slechts zeer kleinschalige horeca aanwezig. Het prostitutiehotel is daardoor niet geschikt of bedoeld om de feest/kijktoerist te trekken.

D. Combinatie van B en C: prostitutiehotel én inpandige raamprostitutie, zeer kleinschalige horeca
Het gaat hier om een combinatie van inpandige ramen en een prostitutiehotel met slechts zeer kleinschalige horeca. Deze variant biedt mogelijkheden voor alle verschillende typen sekswerkers (ook raamsekswerkers). Door de afwezigheid van intensieve horeca richt dit type werkplek zich niet op de feest/kijktoerist.

E. Erotisch centrum: inpandige ramen en prostitutiehotel én verder erotisch entertainment en niet-erotische functies, veel horeca
Belangrijk onderscheidend aspect van een erotisch centrum is dat dit zich door het andere erotisch entertainment (sekstheaters) en uitgebreide horeca ook richt op de bezoeker die primair komt voor de aantrekkelijke mix van al die functies, en pas tijdens het bezoek besluit om wel of niet ook een sekswerker te bezoeken (zie hierna *criterium d* over verschillende soorten bezoekers).
Deze variant is vergelijkbaar met het Laufhaus in Keulen. Het Laufhaus in Keulen heeft naast de inpandige 'ramen' veel andere functies. Op de bovenste verdieping bevindt zich een seksclub (bordeel). Verder telt het gebouw een nachtclub, restaurant, schoonheidscentrum, boetiek, zonnestudio en een paar bistro's. Dit eerste 'hoogbouw-bordeel' in Europa werd door het stadsbestuur geïnitieerd om de prostitutie te bundelen en te kunnen controleren en is in de jaren '70 geopend. In Den Haag wordt bij de nieuwe locatie van de raambordelen ook gekeken naar het toevoegen van een Bed & Breakfast om sekswerkers te faciliteren die ver weg wonen.

Keuzes in type werkplek in relatie tot de doelstellingen bij de scenario's
Welk effect kunnen de verschillende typen werkplekken sorteren, bezien vanuit de drie uitgangspunten bij de scenario's[4]? Om dit te concretiseren is elk type werkplek langs de meetlat gelegd op een aantal aspecten:

a) *Is voldoende vindbaarheid/zichtbaarheid/contact met en tussen sekswerkers mogelijk?*
Van belang is welke mogelijkheid tot toezicht, controle en contact met sekswerkers een werkplek biedt. Want vindbaarheid, zichtbaarheid en daardoor de mogelijkheid tot investeren

[4] Uiteraard niet alleen door een keuze in het soort werkplek maar ook de andere basale keuzes, zie hierna.

in langjarig contact zijn volgens ketenpartners[5] essentieel voor de aanpak van misstanden en mensenhandel en het verbeteren van de werkomstandigheden van sekswerkers. Vindbaarheid en zichtbaarheid zijn ook van belang voor onderlinge sociale controle van sekswerkers en het daarmee gepaard gaande gevoel van veiligheid.

b) *Kan overlast voor de omgeving op nieuwe locatie worden voorkomen?*
Ook op een nieuwe locatie moet overlast natuurlijk worden voorkomen. Het gaat hierbij zowel om overlast voor de directe omgeving als om overlast en respectloze bejegening van sekswerkers. De bejegening van sekswerkers op de Wallen door grote groepen (vaak ook dronken) toeristen is niet meer van deze tijd. Sekswerkers worden dikwijls uitgelachen en uitgescholden en tegen hun zin gefotografeerd. Grote groepen kijktoeristen houden zich op voor de ramen; de klantenwerving wordt daardoor bemoeilijkt. Een meer besloten variant met slechts een beperkt aantal gebruiksfuncties trekt andere klanten/bezoekers (zie criteria c en d) en biedt meer mogelijkheden voor het controleren van de bezoekersstroom en het stellen van huisregels.

c) *Is een nieuwe locatie voldoende aantrekkelijk voor de verschillende soorten sekswerkers?*
Van belang is de verschillen tussen verschillende groepen sekswerkers goed in het oog te houden: raamsekswerker/niet-raamsekswerker, respectievelijk vrouwelijke, mannelijke en trans/cis-sekswerkers. De gekozen variant moet een aantrekkelijk alternatief vormen voor het onvergunde circuit, zowel voor sekswerkers die nu al vergund werken als voor sekswerkers die nu nog kiezen voor het onvergunde circuit. Hierbij moet (uitgangspunt 1 'versterking positie sekswerkers') in het bijzonder ook rekening worden gehouden met sekswerkers in meer kwetsbare posities in het onvergunde circuit. Met name voor mannelijke, trans en cis sekswerkers geldt dat zij momenteel nauwelijks een plek in het veiligere vergunde circuit kunnen krijgen. Dat is essentieel bij keuzes over nieuwe werkplekken.
Verder is het voor de levensvatbaarheid van werkplekken op een alternatieve locatie natuurlijk van belang dat voldoende sekswerkers er willen werken (zie ook §1.5).

d) *Is de variant voldoende aantrekkelijk voor klanten/toeristen? (beïnvloeden drukte Wallen)*
Indien (potentiële) bezoekers van de Wallen/Singel niet naar de nieuwe locatie willen gaan, dan zal een nieuwe locatie in elk geval geen effect hebben op de drukte en de overlast op de Wallen/Singel. Van belang hierbij is het onderscheid tussen drie soorten klanten/ toeristen.
- de 'vraag-gerichte klant': deze klant komt specifiek voor seksuele dienstverlening en niet voor de Wallensfeer, de kroegen en coffeeshops.
- de 'beschikbaar aanbod-klant': een nieuwe locatie kan in meer en mindere mate aantrekkelijk worden gemaakt voor het segment 'beschikbaar aanbod-klant'. Uit de verkenning van Schreurs blijkt dat de vraag naar sekswerk bij een aanzienlijk deel van de bezoekers nog niet specifiek aanwezig is als ze naar de Wallen gaan. De vraag ontstaat vaak pas ter plaatse, door de mix van sfeer, horeca, (soft)drugs en aanbod van raamprostitutie. Dit noemen we de 'beschikbaar aanbod-klant'. Dit type bezoeker, de feesttoerist waarvan aanzienlijk kans is dat deze toch klant wordt, zorgt voor een groot deel van de omzet van de raamsekswerkers op de Wallen[6].
- de 'echte kijktoerist': deze komt alleen om te kijken en wordt geen klant. Het gaat dan veelal om vrouwelijke bezoekers en families.

[5] Zie uitkomsten expertsessie voor de raad d.d. 19 november 2019.
[6] Bij het Singelgebied komen volgens de daar werkzame raamsekswerkers/exploitanten meer vraag-gerichte klanten, en meer Nederlandse klanten.

Kortom, een keuze voor een bepaald soort werkplek (zowel in het soort sekswerk dat wordt aangeboden als toegankelijkheid locatie) is relevant voor welke bezoekers een nieuwe locatie naar verwachting zal trekken.
Voor raamsekswerkers geldt: indien de 'beschikbaar aanbod-klant' niet of weinig naar de nieuwe variant komt, dan zal die variant voor raamsekswerkers minder aantrekkelijk kunnen zijn. Tegelijkertijd veroorzaakt de 'beschikbaar aanbod klant' (en ook de 'echte kijktoerist') een groot deel van de overlast en respectloze bejegening.
Naar verwachting zal de komst van een nieuwe locatie meer effect hebben op de drukte op de Wallen indien ook het aantal werkplekken op de Wallen zou afnemen (zie §1.5)

Toepassing op typen werkplekken
Indien typen A t/m E langs de meetlat worden gelegd dan blijkt het volgende.

Type A Raamprostitutie openbare weg
Voordeel
- de raamsekswerker is heel zichtbaar en vindbaar met daardoor de mogelijkheid tot opbouwen vertrouwensrelatie
- aantrekkelijk voor raamsekswerkers

Nadelen
- weinig beheersing bezoekersstroom
- zeer toegankelijk voor iedereen en daardoor grote impact op de directe omgeving, vergelijkbaar met de huidige overlast op de Wallen voor omwonenden
- negatieve bejegening door 'kijkers'
- voor mannelijke sekswerkers en trans/cis is raamprostitutie aan de openbare weg niet/ zeer beperkt mogelijk. Ook zijn er veel vrouwelijke sekswerkers die niet in de raamprostitutie willen werken.

Type B Inpandige raamprostitutie
Hier gelden dezelfde voordelen als bij type A. Bijkomende voordelen zijn:
- door het naar binnen gerichte karakter is er minder overlast voor de omgeving/ gebruikers
- meer mogelijkheden tot regulering van de bezoekersstroom en het stellen van huisregels
- een aantrekkelijk en veilig alternatief voor mannelijke/transseksuele/cis sekswerkers, zij kunnen niet goed terecht in de raamprostitutie aan de openbare weg
- de plek is minder aantrekkelijk voor 'de kijk- en feesttoerist', hierdoor kan de overlast van deze groep worden beperkt

Nadelen
- De nadelen van type A doen zich hier naar verwachting niet/minder voor.
- Wel kan voor de sekswerkers deze variant wisselend uitpakken: mogelijk behalen ze meer omzet doordat vrijwel uitsluitend echte klanten komen, maar er kan juist ook een deel van de potentiele clientèle wegvallen (de 'beschikbaar aanbod-klant').
- Verder zal een dergelijke nieuwe locatie naar verwachting weinig effect sorteren op de situatie op de Wallen; voor de kijk- en feesttoerist op de Wallen is het immers geen volwaardig alternatief.

Type C Prostitutiehotel met uitsluitend internetwerving, zeer kleinschalige horeca
Voordelen
- het niet openbare karakter biedt voordelen voor het controleren van de bezoekersstroom, en de mogelijkheid tot het stellen van huisregels

- relatieve anonimiteit voor sekswerkers en klanten. Daardoor kan het een aantrekkelijk en veilig alternatief bieden voor sekswerkers die nu kiezen voor onvergunde sector
- dit type voldoet in het bijzonder aan de behoefte van mannelijke/transseksuele/cis sekswerkers (mits een vorm wordt gevonden waarbij de klant zo anoniem mogelijk de sekswerker kan benaderen)

Nadeel

- Deze variant biedt uiteraard geen alternatief voor de raamsekswerker die alleen face to face wil werven en niet online, vanwege privacy- of veiligheidsredenen. Ook hier geldt dat dit type waarschijnlijk weinig effect zal sorteren voor de drukte Wallen/Singelgebied omdat het niet de kijk- en feesttoerist trekt.

Aandachtspunten bij internetwerving: omdat de online wervende sekswerker minder direct zichtbaar is dan de raamsekswerker is veel aandacht nodig voor de wijze waarop het toezicht en het langjarig contact wordt ingericht. Het grote voordeel is echter dat deze sekswerkers, die nu veelal onvindbaar verspreid over de stad/het land werken, in een prostitutiehotel beter vindbaar en zichtbaar zijn voor zorgpartners, gemeente en politie.

Casus Utrecht: Voor het nieuw op te zetten prostitutiegebied 'het Nieuwe Zandpad' in Utrecht is gekozen om naast raamprostitutie aan de openbare weg ook verhuur mogelijk te maken voor sekswerkers die klanten werven via het internet. Dit is gedaan op verzoek van PROUD (vertegenwoordiger van bepaalde groepen sekswerkers) op basis van de genoemde flexibilisering van de prostitutiemarkt. Zoals gezegd is controle bij internetwerving lastiger en daarom is in Utrecht voor gekozen het aantal werkplekken voor werving via internet te maximaliseren op 20 procent en de werkplekken niet per uur te verhuren, maar in aaneengesloten blokken van 4 uur. In combinatie met de intensieve inzet van gemeentelijke toezichthouders en de vertrouwenspersoon is het dan volgens ketenpartners mogelijk om ook deze wat meer 'flexibele' sekswerkers te leren kennen, hen te ondersteunen en hun veiligheid te bewaken. Utrecht plaatst de kanttekening dat er nog nauwelijks ervaring is in Nederland met vergunde werkplekken voor sekswerkers die werven via internet. Daardoor is nog onduidelijk welk deel van de sekswerkers hier gebruik van gaat maken.

Type D Combinatie prostitutiehotel en inpandige raamprostitutie, zeer kleinschalige horeca
Voordelen

- weinig overlast voor de omgeving/gebruikers locatie. Het niet openbare karakter biedt mogelijkheden voor het beperken van de bezoekersstroom en de mogelijkheid tot het stellen van huisregels
- aantrekkelijk voor diverse typen klanten; mannelijke/transsekswerkers hebben met name klanten die geen raamprostitutie gebruiken
- aantrekkelijk voor zowel raamsekswerkers als sekswerkers die via internet werven
- sekswerkers die nu veelal onvindbaar verspreid over de stad/ het land werken in het onvergunde circuit worden beter bereikbaar voor zorgpartners en gemeente, politie. Door het combineren van raamsekswerkers en 'internet-sekswerkers' op één locatie kunnen voordelen van zichtbaarheid, vindbaarheid en langjarig contact worden behaald

Nadeel

- Dit type locatie trekt meer verschillende soorten klanten, maar naar verwachting slechts in beperkte mate de kijk- en feesttoerist die nu voor de Wallen/Singel kiest.

Type E Erotisch centrum (inpandige ramen en prostitutiehotel én andere seks- en erotische/niet erotische functies, met zware horeca)
Dit type biedt dezelfde sekswerkplekken als variant D en biedt dus ook dezelfde voor- en nadelen. Een belangrijk onderscheidend aspect van dit erotisch centrum is dat het ook andere gebruiksfuncties heeft zoals sekstheaters en met name ook 'zware horeca'.
Voordelen

- dit is ook aantrekkelijk voor de bezoeker die komt voor de mix van functies en dan soms/ vaak ook alsnog de sekswerker bezoekt. Met name de aanwezigheid van veel horeca speelt een rol.
- aantrekkelijk voor sekswerkers die nu op de Wallen omzet behalen via die feest/beschikbaar aanbod-klant.

Nadeel

- De komst van de feest- en kijktoerist betekent dat maatregelen moeten worden getroffen om overlast/respectloze bejegening van sekswerkers te voorkomen. Belangrijk daarbij is de keuze voor het semiopenbare/private karakter: dat biedt mogelijkheden tot regulering van de bezoekersstroom en het stellen van huisregels.

Aandachtspunt: het realiseren van een dergelijk erotisch centrum is complex door de vele gebruiksfuncties.

Voorlopige conclusies
Gelet op het voorgaande kunnen de eerste voorlopige conclusies worden getrokken:
* Door het beperken van de toegankelijkheid kan de overlast worden beperkt, zowel voor de omgeving als voor sekswerkers. Een meer besloten variant trekt andere klanten en biedt meer mogelijkheden om de bezoekersstroom te beheersen en huisregels te stellen (zoals 'verboden te fotograferen' en alcoholconsumptie).
* Combineer inpandige ramen met een prostitutiehotel (internetwerving) om zo ook werkplekken te bieden voor degenen die nu in het onvergunde circuit werken, waar sekswerkers zich vaak in meer kwetsbare posities bevinden.
*Duidelijk is dat het zeer bepalend is of nieuwe werkplekken aantrekkelijk zijn voor de kijk- en feesttoerist. *Indien de keuze is om ook die toerist te trekken*, dan ligt het voor de hand om diverse gebruiksfuncties toe te voegen en een erotisch centrum te creëren. Het toevoegen van met name diverse horeca is zeer bepalend voor de aantrekkingskracht op de feest/beschikbaar aanbod-klant en daarmee ook op de mogelijke impact op de drukte op de Wallen/Singel. De overlast die deze toeristen veroorzaken, zal via de beperkte toegankelijkheid beter kunnen worden gereguleerd dan nu op de Wallen.

Randvoorwaarde: Een hoge kwaliteit van de nieuwe werkplekken is een randvoorwaarde: de werkplekken moeten aangenaam zijn om te werken en te verblijven, met redelijke huurprijzen voor de werkplekken, toegang voor minder validen et cetera.

1.2 Waar? Binnenstad/afstand Wallen

Een andere basale keuze is wáár je de nieuwe locatie realiseert. Uitgangspunt is dat een nieuwe locatie zoveel mogelijk effect moet kunnen sorteren op de drukte op de Wallen (zie in dit kader ook §1.5 voor de relatie met werkplekken op de Wallen/Singel). Om bezoekers die nu naar de Wallen gaan te kunnen trekken (denk ook aan de verwachte toename van het toerisme) is een niet te afgelegen locatie van belang. Een afgelegen locatie geeft ook meer risico's en belemmeringen uit oogpunt van veiligheid, toezicht en handhaving. Daarbij is sekswerk een normaal beroep en is

het niet de bedoeling het sekswerk uit de stad te verdrijven; een nieuwe locatie kan zoveel mogelijk worden ingebed in het centrale stedelijke weefsel. Idealiter ligt de locatie in het stedelijk gebied, niet weggestopt op een industrieterrein, maar wel ver genoeg van de nu al zeer drukbezochte uitgaansgebieden in Amsterdam.
Van belang is uiteraard om de overlast voor de omgeving te beperken op de nieuwe locatie; zoals gezegd is daarbij de keuze voor het type essentieel.
De locatie moet voor klanten en sekswerkers goed bereikbaar zijn: in ieder geval met OV. Daarnaast moet de locatie goed bereikbaar zijn voor gemeentelijke toezichthouders, politie, zorgpartners en hulpdiensten. In het kader van bereikbaarheid kan een ligging in de buurt van bijvoorbeeld de Noord-Zuidlijn een voordeel zijn.

1.3 Omvang

De volgende vraag is hoeveel nieuwe werkplekken er nodig zijn om succes te boeken op de drie uitgangspunten en om levensvatbaar te zijn. Een nieuwe locatie moet in elk geval niet te kleinschalig zijn, om voldoende invloed te kunnen hebben op de drukte op de Wallen[7].
Ook is van belang:

- Uit ervaringen van andere steden en input van exploitanten blijkt dat er minimaal 30 tot 40 werkplekken nodig zijn om een business case rond te krijgen.
- Voor voldoende aantrekkingskracht op klanten is een interessant/breed aanbod nodig.
- Er is een zekere massa nodig om voldoende efficiënt de aanwezigheid en zichtbaarheid (zowel overdag als 's nachts) door toezichthouders en hulpverlening te kunnen organiseren.

Tegelijkertijd is een maximering van het aantal werkplekken ook van belang*:*

- Voor gemeentelijk toezicht, politie en zorgpartijen is overzicht en beheersbaarheid van belang.
- Een beperkt aantal werkruimten betekent een beperkter aantal (verkeers)-bewegingen van en naar de locatie; dat is van belang voor het omgevingsbeheer.
- Net als bij het minimum wordt een keuze voor een maximum voor een deel beïnvloed vanuit de markt. Zo gaven ontwikkelaars in Utrecht aan niet teveel werkplekken te willen omdat de markt daarvoor te onzeker is. Daar is gekozen voor 96 ramen.

Kortom, er is een zekere omvang nodig voor een wezenlijke invloed op de situatie op de Wallen, de levensvatbaarheid en de beheersbaarheid/veiligheid. In het kader van die beheersbaarheid/veiligheid en levensvatbaarheid is ook een maximering van belang. Gelet op het voorgaande is circa 100 werkplekken een goed werkbaar uitgangspunt.

1.4 Exploitatiemodel en rol gemeente

Een basale keuze is ook het exploitatiemodel en de rol van de gemeente.
De keuze bestaat uit de volgende vormen:

- Zelfbeheer door sekswerkers: deze vorm lijkt niet geschikt voor deze ontwikkeling van een nieuwe locatie van een niet onaanzienlijke omvang.
- Stichting met een maatschappelijk doel: ook deze vorm is niet geschikt: te onzeker en te kwetsbaar. Er zijn geen partijen met voldoende aantoonbare ervaring in deze branche;
- Gemeente als exploitant: de gemeente als marktpartij past niet bij de rol van de gemeente als vergunningverlener/bevoegd gezag;
- 'Klassieke exploitatiemodel'.

[7] Zie ook de relatie met het aantal werkplekken op de Wallen/Singel in §1.5.

De eerste drie typen liggen niet voor de hand om voormelde redenen. Een keuze voor het klassieke exploitatiemodel is de meest logische keuze. De gemeente blijft in haar rol als bevoegd gezag als toezichthouder en vergunningverlener. Bij de keuze voor dit model ligt voor de hand een model met meerdere exploitanten; dit biedt voordelen uit oogpunt van continuïteit en het voorkomen van monopolie-posities.

1.5 Relatie tussen nieuwe locatie en drukte Wallen/ Singel

Zoals hiervoor geschetst zijn keuzes in type (toegankelijkheid/soorten gebruiksfuncties), locatie en aantal werkplekken van een nieuwe locatie van belang voor het effect van een nieuwe locatie op de drukte op de Wallen/Singel. Met name de keuze om via extra gebruiksfunctie ook de feest- en kijktoerist te trekken is hier cruciaal.
Dit effect kan desgewenst nog worden versterkt door een nog directere relatie te leggen tussen het aantal elders te creëren werkplekken en het aantal plekken op de Wallen/Singel. Dat kan op twee manieren.
De eerste manier gaat uit van een meer 'sturende overheid' waarbij nieuwe werkplekken in de plaats komen van werkplekken op de Wallen/Singel. Binnen deze variant kan worden gedacht aan een vrijwillige verplaatsing van exploitanten naar de nieuwe locatie, of een gedwongen sluiting. Zoals toegezegd in de Commissie AZ worden in bijlage 2 de mogelijke financiële en juridische consequenties van dergelijke keuzes toegelicht.
De tweede manier is om nieuwe werkplekken te realiseren en vervolgens de 'werking van de markt' af te wachten. Mogelijk neemt de raamprostitutie op de Wallen geleidelijk af doordat ondernemers zelf besluiten te stoppen vanwege afnemende klandizie door de nieuwe locatie elders of door algemene ontwikkelingen in de markt (toename internetwerving). Onzeker is uiteraard of dit inderdaad zal gebeuren en zo ja: in welke mate en op welke termijn. Het is dus ook mogelijk dat dit effect zich amper of pas op lange termijn voordoet. Een voordeel is wel dat de gemeente hier aanzienlijke kosten kan besparen van (schade)vergoedingen (zie bijlage 2).

- In alle gevallen is van groot belang dat, indien het aantal werkplekken op de Wallen/Singel zou teruglopen, sekswerkers de mogelijkheid hebben rustig en gefaseerd over te kunnen gaan naar nieuwe werkplekken elders.
- In gesprekken met sekswerkers en de eerdere verkenning op de Wallen en in het Singelgebied (Ivar Schreurs, zomer 2019) geven sekswerkers aan dat bij afname van ramen op de Wallen/Singel een deel van hen elders achter het raam wil werken, een deel in de onvergunde branche, en mogelijk een (klein) deel wil stoppen met sekswerk.
- Het is van belang te voorkomen dat sekswerkers die nu vergund werken alsnog zouden kiezen voor het onvergunde circuit, en te voorkomen dat sekswerkers sterker afhankelijk worden van exploitanten[8] doordat er in totaal minder vergunde werkplekken zouden resteren.

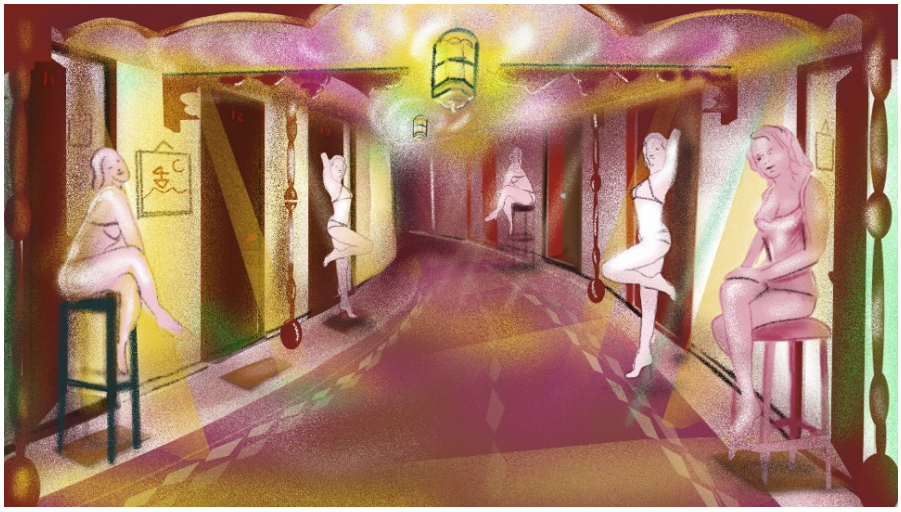
§2 Twee varianten

Gelet op de eerste conclusies over de effecten van keuzes in type werkplek, toegankelijkheid en de mix van gebruiksfuncties lijken typen D (prostitutiehotel met inpandige ramen) en E (erotisch centrum) de meeste voordelen en de minste nadelen in zich te verenigen. Om u een nog verder beeld te kunnen vormen volgt hierna een meer visuele schets van die twee varianten.

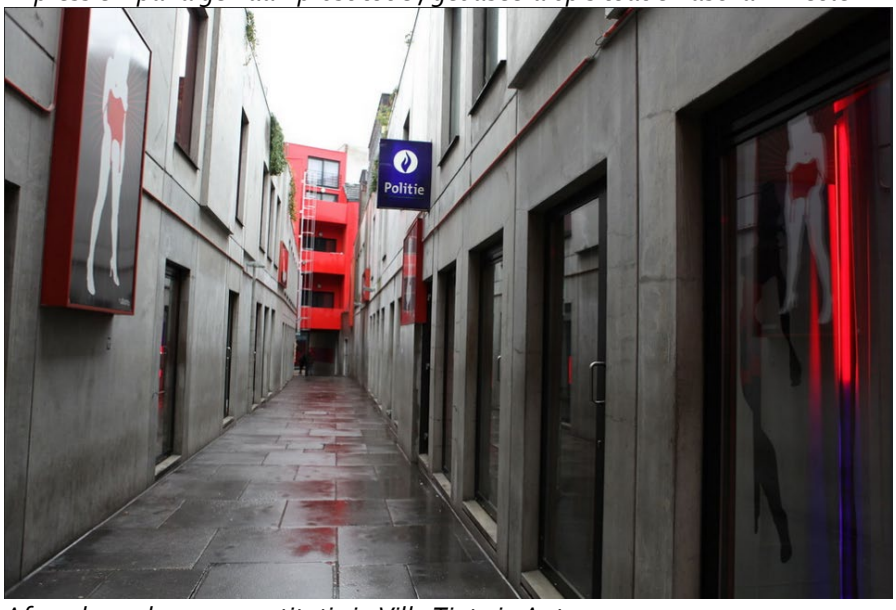
[8] Sekswerkers (zie onder meer de raadsadressen en 'vijfde scenario' van Proud en RLU) benadrukken dat voor hen van groot belang is dat het totaal aantal (raam)werkplekken niet afneemt.

2.1 Prostitutiehotel met inpandige ramen face to face werving én internetwerving

Dit hotel is exclusief ingericht voor sekswerk. In dit hotel zijn twee soorten werkplekken: voor 'face-to-face' werving, en voor werven via internet. De face-to-face werving gebeurt door sekswerkers die in de deuropening van een hotelkamer of een raam zitten. Dit lijkt op de huidige raamprostitutie in Amsterdam, maar in het hotel wordt de toegankelijkheid tot de prostitutie-zone beperkt doordat je via een entree de inpandige zone (met sekswerkers in de deuropeningen) of een afgesloten hof binnenkomt. Voor de louter 'kijktoerist' is het betreden van het gebouw een forse drempel in vergelijking met raambordelen die aan de openbare weg grenzen. Dit geldt ook voor de 'beschikbaar aanbod- klant'. Daarnaast hebben sekswerkers de mogelijkheid vanuit een hotelkamer klanten te werven via het internet.
Het hotel biedt werkplekken aan zowel vrouwelijke, mannelijke als trans-sekswerkers. Zij kunnen van beide manieren van werven gebruik maken. De werkplekken van deze groepen zijn op aparte verdiepingen om de verschillende klanten te scheiden en ook relatieve anonimiteit te bieden.

Impressie inpandige 'raamprostitutie', gebaseerd op situatie Pascha in Keulen

Afgeschermde raamprostitutie in Villa Tinto in Antwerpen

Horeca: Op de begane grond zorgt een kleine bistro voor enige levendigheid. NB Het gaat hier slechts om kleinschalige horeca; het hotel is niet bedoeld om de feesttoerist te trekken.

Het hotel is zeer ruimtelijk ingericht, met heldere zichtlijnen en kwalitatief hoogwaardig interieur. Openheid staat centraal: er zijn geen smalle, donkere, doodlopende gangen. Elke verdieping bestaat uit een grote plaza waardoor er een goede oriëntatie en overzicht is en ook sociale controle. Alle kamers grenzen direct aan deze plaza die gelijkmatige en toch intiem verlicht is. De kamers zelf zijn ruim en licht, mede door de ramen aan de buitenkant van het gebouw.
Op de bovenste verdieping zorgt een groot glazen dak voor veel daglicht of uitzicht op een sterrenhemel. Door het ruimtelijke ontwerp en intensief beheer van de ruimte én de kamers wordt een norm gesteld waaraan bezoekers zich onbewust conformeren; criminaliteit en overlast worden op deze manier (deels) voorkomen.

Er is ook een huiskamer voor sekswerkers en een ruimte van waaruit desgewenst ketenpartners als politie en zorgpartijen (GGD, P&G, vertrouwenspersoon voor sekswerkers) kunnen werken.
Er zijn beheerders en security aanwezig die kunnen reageren op een alarm via de noodknoppen die op alle kamers aanwezig zijn. Door toegangsregulering kunnen zij bij de ingang ongewenste bezoekers als dronken groepen toeristen tegenhouden. Het hotel is tenslotte uitsluitend bedoeld voor klanten. Ook bij respectloze bejegening kan een beheerder ingrijpen aan de hand van huisregels.
Via een digitaal systeem loggen sekswerkers in en doen zij betalingen voor de kamerhuur. De exploitant heeft toegang voor het ophalen van zijn bedrijfsgegevens en controleurs van gemeente of politie kunnen op elk moment zien wie er in het gebouw aan het werk zijn. Hierdoor zijn de sekswerkers gezien de omstandigheden zo goed mogelijk vindbaar en zichtbaar.
Vanwege het naar binnen gerichte karakter van het gebouw (aan de buitenkant zie je niet veel bijzonders, je moet weten dat het hier zit) is er beperkte impact op de openbare ruimte rondom het hotel.
Via goede aansluiting op het openbaar vervoer/ parkeerfaciliteiten wordt de overlast door komst en vertrek van bezoekers gereguleerd.

2.2 Het Erotisch centrum

Het erotisch centrum is een 'prostitutiehotel plus plus plus': de plussen zijn een seksclub, een sekstheater en niet-seksgerelateerde functies zoals uitgebreide horeca, een beautysalon, een kapper, een zonnestudio en een B&B voor sekswerkers.

Het centrum biedt door de verschillende soorten werkplekken mogelijkheden voor veel verschillende typen sekswerkers.
Door de aanwezigheid van erotisch entertainment als sekstheaters en door de aanwezigheid van veelsoortige horeca is het ook aantrekkelijk voor de niet op sekswerk gerichte bezoekers en trekt alle groepen klanten/ bezoekers. Via het reguleren van de bezoekersstroom en huisregels wordt overlast beperkt.

De functies zijn verdeeld over vijf verdiepingen: op de bovenste verdieping is het sekstheater en een seksclub. Op de begane grond zitten de meer laagdrempelige functies als de beautysalon, de zonnestudio, het restaurant, de huiskamer voor sekswerkers en op de tussenliggende verdiepingen zijn gescheiden delen ingericht voor vrouwelijke, mannelijke en trans-sekswerkers. Deze verdiepingen zijn ontworpen zoals het prostitutiehotel.
Er is een optimale bereikbaarheid vanuit het OV en goede parkeerfaciliteiten, waar mogelijk ondergronds.

Erotisch centrum in Hamburg

§3 Vervolgstappen

Er ligt op dit moment een aantal keuzes voor die kunnen worden besproken in de Cie AZ van 19 maart. De bedoeling is zo gezamenlijk met u toe te werken naar een voorstel dat klaar is voor besluitvorming[9].

Om te komen tot een definitief voorstel zullen komende periode in elk geval de volgende vervolgstappen worden genomen:

- Uitwerken type en omvang met het oog op randvoorwaarden
- Quickscan door Ruimte & Duurzaamheid (R&D) naar geschikte locaties.
- Uitwerken exploitatiemodel
- Marktconsultatie: zijn er partijen die willen ontwikkelen en partijen die willen exploiteren gelet op de randvoorwaarden die de gemeente stelt[10].
- Opstellen businesscase voor de gemeente: onder meer inzicht in kosten en rol voor de gemeente bij het ontwikkelen van een nieuwe locatie.

Er wordt gestreefd dit voor de zomer van 2020 af te ronden. Dit is onder meer afhankelijk van de keuzes en verdere richting die uw Raad meegeeft.

[9] Bij alle stappen worden ketenpartners en stakeholders (politie, OM, zorgpartijen, sekswerkers en ondernemers) betrokken, en alle betrokkenen binnen de gemeente (zoals Zorg, VTH, Economie, Grond & Ontwikkeling, Vastgoed en R&D). Uitgangspunt vanaf de start van dit project is het streven naar een zo breed mogelijk draagvlak in de stad.

[10] In Utrecht, bij het opzetten van het Nieuwe Zandpad, is het zeer tijdrovend gebleken om de uitgangspunten van markt en gemeente bij elkaar te brengen. Uiteraard neemt Amsterdam de ervaringen uit Utrecht mee.

Deel 2 – Aanvullende maatregelen ter versterking positie sekswerker

§4 Overzicht maatregelen

Naast een verkenning van nieuwe werkplekken is in de Commissie gesproken over andere mogelijkheden ter verbetering van de positie en werkomstandigheden van sekswerkers.
Hierbij treft u een overzicht van concrete acties en aanvullende maatregelen om de positie van sekswerkers te verbeteren.

Het betreft acties en maatregelen als aanvulling op, en aanscherping van het huidige beleid[11]; de belangrijkste doelstellingen van het Amsterdamse prostitutiebeleid zijn de sekswerker in staat te stellen zo veilig mogelijk te kunnen werken en misstanden en mensenhandel te voorkomen en aan te pakken.
De maatregelen richten zich op verbetering van de positie van sekswerkers in brede zin (niet alleen vergunde raamprostitutie). Het prostitutiebeleid richt zich juist ook op de onvergunde en vaak in meer kwetsbare posities werkende sekswerkers.
Verder geldt dat verbetering van de positie van sekswerkers een breed gedragen, langdurige en intensieve aanpak vergt, in samenwerking met de ketenpartners en de branche. Een enkele maatregel is onvoldoende. Daarbij is van groot belang om langjarig te investeren in contact en aanbod van informatie/hulp; alleen zo kan een voldoende vertrouwensband worden opgebouwd om juist ook de personen in meer kwetsbare situaties te bereiken en te helpen (zie bijlage 3 inzake 'outreachende zorg').

Pilot 'melden misstanden'
Afgelopen zomer is de gemeente de pilot 'melden misstanden' gestart om te zien of er meer en betere meldingen van misstanden naar voren komen indien op andere wijze met de exploitanten wordt samengewerkt (zie ook de 'Samenvatting Monitor Prostitutie'). Onderdeel van de pilot is overleg door gemeente, OM en politie met alle exploitanten. Tijdens die gesprekken vertellen exploitanten over hun ervaringen en kunnen zij vragen stellen over het melden van signalen van misstanden. De pilot wordt op dit moment geëvalueerd met de ketenpartners en de branche. U wordt over de uitkomsten van deze pilot verder geïnformeerd in de loop van 2020.

Pilot 'gordijnen dicht'
Een deel van de sekswerkers geeft aan ook online te willen kunnen werven vanuit vergunde raam-werkplekken. De gemeente heeft de pilot 'gordijnen dicht' gestart. Tijdens deze pilot is het (na indiening van een daartoe strekkend bedrijfsplan dat door de gemeente wordt getoetst op de aspecten toezicht en veiligheid) toegestaan om overdag de klanten niet te werven via het raam maar via internet (de gordijnen blijven gesloten); daarbij kan ook per uur een raam worden gehuurd. Doel van de pilot is te onderzoeken of het toezicht en veiligheid hierbij in voldoende mate kan worden vormgegeven. Tot nu toe heeft uitsluitend My Red Light animo getoond voor deelname aan deze pilot. My Red Light heeft akkoord gekregen om met deze verhuur te starten (onder voorwaarde dat voldoende toezicht ook in de praktijk mogelijk blijkt). De pilot wordt in de eerste helft van 2020 geëvalueerd. Over de uitkomsten daarvan wordt u nader geïnformeerd.

Nieuwe impuls toegang tot zakelijke dienstverlening
Sekswerkers ervaren belemmeringen in hun beroepsuitoefening bij onder meer het openen van zakelijke bankrekeningen, betaalfaciliteiten via mobiele pinautomaten/creditcards en het

[11] Zie bijlage 3 voor een verdere achtergrond bij het prostitutiebeleid. Zie voorts de Monitor Prostitutiebeleid/ Samenvatting; geagendeerd voor Commissie AZ van 19 maart.

afstorten van de cashbetalingen van klanten bij de banken. Ook exploitanten geven aan die belemmeringen (deels) te ervaren. De gemeente heeft zich afgelopen jaren ingezet voor het vinden van oplossingen tussen de zakelijke sector en de branche (zie ook bijlage 3 inzake 'Samenvatting & knelpunten Monitor'). In 2020 geeft de gemeente een nieuwe impuls aan deze inspanningen door verder overleg met de branche ter concretisering van de knelpunten, en gesprekken met onder meer banken (1e kwartaal 2020).

Instellen foto/film verbod
Het ongewenst fotograferen en filmen van sekswerkers wordt door veel sekswerkers genoemd als zeer storend en een inbreuk op de privacy (zij willen niet via social media vindbaar zijn). Daarom heeft de gemeente in het Wallengebied borden opgehangen met de tekst 'niet fotograferen' in verschillende talen. Verder heeft de gemeente aan exploitanten en sekswerkers stickers voor op de ramen aangeboden met daarop 'niet fotograferen'. Toeristen houden zich hier echter onvoldoende aan. In 2020 wordt daarom een nieuwe campagne gestart over respectvol gedrag. Ook wordt onderzocht of een handhaafbaar verbod in de APV kan worden opgenomen.

Verbetering controles vergunde en onvergunde circuit
Controles op de vergunde en onvergunde branche zijn van groot belang voor een veilige werkomgeving, het signaleren van misstanden en het bereiken van sekswerkers in kwetsbare situaties. De controlemogelijkheden, met name in het onvergunde circuit, worden echter belemmerd door onder meer beperkingen vanuit de landelijke privacyregelgeving (zie bijlage 3 'wetsvoorstel regulering sekswerk').
Waarschijnlijk komt nu slechts een zeer beperkt deel van de misstanden boven water. Daarom wordt voortdurend gezocht naar mogelijkheden om toezicht en controle te verbeteren. Concrete maatregelen in 2020 op dit vlak:

a. samen met de ketenpartners wordt gewerkt aan effectievere en efficiëntere inzet van de controles in het vergunde en onvergunde circuit;
b. met name voor controles op illegale prostitutie en het bereiken van die sekswerkers zijn technologische toepassingen van belang. Daarom wordt onderzocht hoe onder meer een 'webcrawler' het beste kan worden geïmplementeerd;
c. Massagesalons met illegaal sekswerk: samen met de ketenpartners wordt gezocht hoe deze sector beter kan worden aangepakt en tegelijkertijd te voorkomen at controles juist leiden tot verslechtering van de positie van de werknemers.

Vergunningen andere seksinrichtingen
Het Amsterdamse vergunningstelsel is voornamelijk gericht op prostitutiebedrijven waar sekswerkers seksuele handelingen verrichten *met* klanten. Er zijn ook seksinrichtingen waar sekswerkers *voor* klanten seksuele handelingen verrichten, zoals sekstheaters. Dergelijke bedrijven hebben op dit moment vrij basale vergunningen: zo is bijvoorbeeld niet verplicht om een bedrijfsplan op te stellen waarin staat hoe de exploitant misstanden voorkomt en een veilige werkomgeving creëert. In 2020 wordt onderzocht of de vergunningvoorschriften moeten worden aangescherpt.

Opting-in regeling besloten clubs/escort
Een deel van de sekswerkers geeft aan dat de opting-in regels voor besloten clubs/escort onvoldoende worden nageleefd door exploitanten. De gemeente onderzoekt op dit moment of meer handhaving nodig is[12].

Aanpak van woningbemiddelaars/ illegale onderhuur
Bij controles op prostitutie in woningen komt bepaalde woningbemiddelaars vaker in beeld. In de door hen bemiddelde woningen worden vaak personen in kwetsbare situaties getroffen. Op deze woningbemiddelaars moet meer grip worden gekregen. Daarom is gezamenlijk met het RIEC besloten dat vanuit het RIEC een overstijgende aanpak wordt ontwikkeld inzake malafide woning-bemiddelaars.

Aanpak ongewenst gedrag jegens sekswerkers
Zoals bekend treft de gemeente ook korte termijn maatregelen vanuit de aanpak binnenstad (maatregelen Wallen en uitgaanspleinen). Een aantal van deze maatregelen draagt (indirect of direct) bij aan de situatie van sekswerkers:

a. *Verbod op rondleidingen na 19:00 uur in het ontheffingsgebied*
   Vanaf april 2020 geldt dit verbod de hele dag. Sekswerkers ondervinden hinder van grote groepen rondleidingen die zich voor het raam ophouden
b. *Ondersteuningspunt Wallen*
   Handhavers, agenten en andere overheidsdiensten krijgen een vaste uitvalsbasis.
c. *Extra handhavers en hosts*
   Sekswerkers ondervinden hinder van bezoekers die zich niet respectvol gedragen, handhavers en hosts spreken bezoekers hierop aan.
c. *Aanpak overlast drugsdealers*
   Vanuit de branche komen veel klachten over de overlast van drugsdealers die klanten afschrikken, of zich voordoen als pooiers. Samen met politie en handhaving wordt hier op ingezet, en er is een verbeterde aanpak in de maak.
d. *Campagne*
   De overlastcampagne in de binnenstad richt zich naast lawaai, alcohol en afval ook op respect voor sekswerkers. Er worden in samenwerking met de branche raamstickers opgehangen waarop staat dat het niet is toegestaan sekswerkers te fotograferen.

Tot slot
Ik kijk er naar uit om de komende tijd verder met u in gesprek te gaan en gezamenlijk de volgende stap te kunnen zetten.

Met vriendelijke groet,
Namens het college van burgemeester en wethouders van Amsterdam,

Femke Halsema
burgemeester

[12] Informatie over de opting-in regeling en juridische ondersteuning voor sekswerkers is beschikbaar bij het Prostitutie en Gezondheidscentrum 292. Deze voorlichting zal, in afstemming met de Belastingdienst, uiteraard ook worden voortgezet.